

Want dat de Witwatersrand rijk aan goud is, leert de ervaring. De opgaven toch doen zien, dat de goudopbrengst van den Rand in 1888 = 230640 ons, in 1889 = 383544 ons en in 1890 = 581992 ons bedroeg. In 1889 had, volgens de opgave van Soetbeer, de goudopbrengst der Zuid-Afrikaansche Republiek eene waarde van 24 millioen gulden. En niet alleen in den Witwatersrand, ook elders in de Republiek vindt men goudhoudende gronden, die bij goede exploitatie wel voordeelen kunnen opleveren. Goede exploitatie door deskundigen, ordelijk en eerlijk beheer, ziedaar wat er noodig is!

De goudvelden van den Witwatersrand en die van de Kaapvallei zijn de belangrijkste der Republiek. De eerste liggen, zooals wij zeiden, op het Hoogeveld, de laatste in het oostelijk randgebergte.

Het Hoogeveld is de golvende hoogvlakte van het zuidelijk gedeelte der Republiek, die door de heuvelrij der Magaliesbergen in het noorden begrensd wordt. Op die hoogvlakte komen op enkele plaatsen de vaste steenlagen, welke niet meer horizontaal liggen, met het eind der laag schuin boven de lossere bodemsoorten, welke haar bedekken, uit, en vormen daar een lage heuvelrij, die aan den eenen kant hoekig met een rand afdaalt en aan den anderen kant zacht hellend in den bodem overgaat. Dergelijke formatie noemen de Zuid-Afrikaansche Boeren zeer karakteristiek een „randje” of „rand”. Die naam is zeer juist en karakteriseerend, gelijk dit meestal met de namen, welke de Boeren geven aan de voorwerpen of verschijnselen, die zij leerden kennen, het geval is.

Een dergelijke „rand” nu is ook de *Witwatersrand*. Het is een smalle heuvelrug, die van het zuiden zacht glooiend oploopt en naar het noorden steil afdaalt, alsof een dikke steenlaag schuin uit den bodem opduikt en hier is afgebroken. Men ziet, dat die breuk den rand vormt. Volgt men de lijn van den Witwatersrand, dan bemerkt men, dat die een boog vormt, welke van de zuidhelling der Magaliesbergen naar het zuidwesten loopt, door de Vaalrivier dwars doorsneden wordt, en zich ook in den noordelijken Vrijstaat voortzet.

Onze landgenoot, Prof. Molengraaff, vond, dat op een aanzienlijken afstand binnen den Witwatersrand zich een kleine, boogvormige rand van dezelfde formatie uitstrekt. De strekking der lagen en andere verschijnselen brachten hem tot het voorloopig besluit, dat deze beide randjes de uiteinden zijn van dezelfde steenlaag, die hier als een bekken of trog is omgebogen. In het midden is dit bekken aangevuld en bedekt met andere steensoorten, doch de uiteinden van het bekken steken daar als randjes boven uit.

Men kan zich de zaak wel eenigszins voorstellen, door die steenlaag te vergelijken met een van boven open zijnde dakgoot. Buig nu die dakgoot met een zachten boog om, vul die dakgoot grootendeels met aarde aan, en plaats haar zelf in den grond, zoodat de randen er een weinig boven uitkomen, dan geven die randen een voorstelling der beide randjes.

Die steenlaag nu, welke hier voorgesteld wordt door het metaal der dak-